

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. D. Magistri Petri Lombardi Novariensis Episcopi
Parisiensis. Sententiarvm Libri IV. quibus vniuersæ
Theologiæ summa continetur**

Petrus <Lombardus>

Mogvntiæ, 1632

Distinct. XXXVII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38829

referuntur ad diligendum Deum, & proximum propter Deum. Quod vero timore pœnæ vel aliqua intentio ne carnali sit, ut nō referatur ad charitatem, nondum fit sicut oportet, quamuis fieri videatur. Inimicus enim iustitiæ, qui pœnæ timore non peccat. Amicus vero iustitiæ, qui eius amore non peccat. Omnium ergo hæc summa est, ut intelligatur legi, & omnium diuinarum scripturarum plenitudo esse dilectio Dei & proximi.

Au in enc. ca. ultimo.

August. de doct. cap. 1. c. 35. in pr.

DE DECEM PRÆCEPTIS, QUOMODO contineantur in duobus mandatis Charitatis.

DISTINCT. XXXVII. A

Sed iam distributio decalogi: quæ in duobus mandatis completur, consideranda est. Habet enim decalogus decem præcepta, quæ sunt decachordum psalteriū. Quæ sic sunt distributa, ut tria quæ sunt in prima tabula, pertineant ad Deum, sc. ad cognitionem, & dilectionem Trinitatis: septem, quæ sunt in secunda tabula, ad dilectionem proximi.

Au. ad pr. c. 5 li. de decē chor. to. 5.

De primo præcepto. B

Primum, in prima tabula est, Nō habebis Deos alienos. Non facies tibi sculptilē, neq; omnē similitudinē, &c. Hæc Origenes dicit esse duo mandata, sed Aug. vnum: hoc n. ipsum, quod dixerat, Nō habebis Deos alienos perfectius explicat cum prohibet coli figmenta, scil. idolum vel similitudinē alienius rei: quæ duo Origenes dicit distare, ut idolum sit quod nihil habet simile sui: similitudo vero, q; habet speciē alienius rei, ut Verbi gratia. Siquis in auro vel ligno vel alia re faciat speciē serpentis vel auis vel alterius rei, & statuatur ad adorandum, nō idolum sed similitudinem fecit. Qui vero facit speciē quam non vidit oculus, sed animus sibi finxit: ut si qs humanis mēbris caput canis vel arietis formet, vel in vno habitu hominis duas facies, nō similitudinē sed idolum facit: quia facit, quod nō habet aliquid simile sui. Ideo dicit Apostolus, q; idolum

Au. q. 71. li. qua super Exo. int. 4. Exod. 20. a. Deu. 5. a. Or. hō. 8. ad illud Exodi. 20. Non facies tibi tomo 1.

dolum

*i. Cor. 8. b**Sup. Ioan.
trac. 1. ad il-
lud Ioan. 1.
Omnia per
ipsum facta.
tomo. 9.**Hiero. ad
Dam. Epi.
post medium
tomo. 2.**De 2. prace-
pto prima
tabula.**Rom. 8. d*

dolum nihil est in mundo. Non enim aliqua ex re-
bus constantibus assumitur species, sed quod mens
ociosa & curiosa reperit. Similitudo vero est, cum
aliquid ex his, quæ sunt, vel in cælo, vel in terra
vel in aquis formatur. Aug. vero ita exponit illud,
idolum nihil est in mundo, id est, inter creaturas
mundi nõ est forma idoli: materiam enim forma-
uit Deus, sed stulticia hominum formam dedit.
Quæcunque facta sunt, naturaliter facta sunt per
verbum: sed forma hominis in idolo non est facta
per verbum, sicut peccatũ non est factum per ver-
bum, sed est nihil, & nihil fiunt homines cum pec-
cant. Sed quæritur, Quomodo hic dicatur forma
idoli non esse facta per verbum, cum alibi legatur,
Omnis forma, omnis compago, omnis concordia
partium facta est per verbum. Hoc autem à diuer-
sis varie soluitur. Quidam enim dicunt omnẽ for-
mam & quicquid est, à Deo esse in quantum est: &
forma idoli in quantum est vel in quantum forma
est, à Deo esse, sed non in quantum idoli est, id est,
posita ad orandum. In hoc n. non est creatura, sed
peruersio creature. Sicut illud quod peccatum est,
in quantum peccatum est, nihil est: & homines cum
peccant, nihil fiunt: quia ab illo qui vere est, sepa-
rantur. Vnde Hiero. Quod ex Deo non est, qui so-
lus vere est, non esse dicitur. Ideoque peccatum,
quod nos à vero esse abducit, nihil esse vel non esse
dicitur. Alij vero dicunt omnem formam, quæ se-
naturaliter est, & omne quod naturaliter est, esse
à Deo, sed forma idoli, non est naturaliter, quia
naturæ iustitiæ non seruit. Id enim naturaliter es-
se dicitur, quod simplici naturæ iustitiæ, quæ
Deus est, militat, non resultat, & naturam crea-
tam non vitiat. Secundum præceptum est, Non
assumes nomen Dei tui in vanum, quod est dicere
secundum literam, Non iurabis pro nihilo no-
men Dei. Allegorice vero præcipitur, vt non putes
crea-

creaturam esse Christum Dei filium: quia omnis creatura vanitati subiecta: sed æqualē patri. Tertium vero præceptum. Memento ut diē sabbathi sanctifices: vbi secundum literam præcipitur sabbathi obseruātia. Allegoricè verò, ut requiē & hic à vitiis, & in futuro in Dei contemplatione expectes ex Spir. S. id est, ex charitate & dono Dei: non quod Spir. S. sine patre & filio hoc operetur. Accipit vtriq; ecclesia hoc donum, ut in Spir. S. fiat remissio peccatorum. Quam remissionem cum Trinitas faciat propriè tamen ad Spir. S. dicitur pertinere: quia ipse est spiritus adoptionis filiorū. Ipse est patris & filii amor & connexio vel communitas. Ideoq; iustificatio nostra & requies ei attribuitur sæpius. Hæc sunt tria mandata primæ tabulæ, ad Deum pertinentia. Et primum quidem, quod est de vno Deo colēdo, pertinet ad patrem, in quo est vnitas vel auctoritas: Secundum ad filium, in quo est cœqualitas: Tertium ad Spir. S. in quo est vtriusque communitas.

De mandatis secundæ tabule.

C In secunda verò tabula septem erant mandata, ad dilectionē proximi pertinētia: quorum primū ad patrē carnalem refertur, sicut primum primæ tabulæ ad cœlestē patrem. Quod est. Honora patrē tuum & matrē tuam, ut sis longæuus super terrā, scil. viuētium. Parentes verò sic sunt honorandi, ut eis debita reuerentia exhibeatur, & necessaria ministrētur. Secundum est. Nō occides: vbi secundum literam actus homicidii prohibetur, secundū spiritum verò etiā voluntas occidendi. Vnde huic mandato secundū literam, fit superadditio in Euangelio: quia litera Euangelii exprimitur, quod legis litera nō exprimebatur. Euangelii litera exprimit intelligentiam spiritualē, i. quam spirituales habēt, & secundum quam spiritualiter viuitur. Litera legis sensum carnalem, i. quam carnales habent,

De 3. præcepto. Ex. 20. 6

Rom. 8. 2

Deut. 5. 6

*2. Præceptū
secundæ tabule. Matt.
5. f.*

bent, & secundum quē carnaliter viuatur. chi facta
 De 3. praecep. est superadditio. Tertium est, Nō mœchaberis, i. ne
 Au. in l. qua cuilibet miscearis, excepto fœdere matrimonii: à
 super Exo. q. parte n. totum intelligitur. Nom. ne ergo Mœchix
 71. in fin. ad illud, non
 mœchaberis, omnis concupitus illicitus, illorum quoq; mēbro-
 in t. 4. Aug. Quartum est, Nō furtum facies, vbi sacrilegium &
 ibid. paulo rapina omnis prohibetur. Nō n. rapinam permisit;
 infer. ad 4. qui furtum prohibuit: sed furti nomine benè in-
 praecept. Hic telligi voluit omnē illicitam vsurpationē rei alie-
 ad ca. 18. Ez. ne. Sacrilegium trib. modis cōmittitur, quando se:
 ad versum vel sacrum de sacro, vel nō sacrum de sacro, vel sa-
 non commo- crum de non sacro auferitur. Sacrum vero dicitur,
 dauert. quidquid mancipatum est cultui diuino, vt eccle-
 * Super Ps. sia vel res ecclesiæ. Hic etiā vsura prohibetur, quæ
 ad vers. 27. sub rapinā cōrinetur. Vnde Hiero. Vsuras querere,
 Psal 36. tota vel fraudare, aut rapere nihil interest. commoda
 di miscetur. fratri tuo, & accipe quod dedisti, & nihil superfluū
 Super Ex. 14. queras: quia superabundantia vsura computatur.
 q. 3. c. putant Est n. vsura (vt ait Aug.) cum plus quis exigit in in-
 c. 18. in com- iuria vel qualibet re, quam acceperit. Item Hiero.
 mentarijs. Putant aliqui vsuram vocari superabundantiam
 Et amplius scil. quidquid est, si ab eo, quod dederit plus est: vt
 non accepe- rit t. 5. Super si in hyeme demus 10. modios, & in messe xv. reci-
 Ex. c. 11. q. 39. piam⁹. Si vero queritur de filiis Israel, qui domino
 in princ. t. 4. iubete ab Ægyptiis mutauerunt vasa aurea & ar-
 Aug. l. 22. c. gētea & vestes pretiosas, & asportauerunt, vtrum
 17. in medio furtum cōmiserint? Dicimus eos, qui vt parerent,
 contra Fau- Deo iubete illud fecerunt, nō fecisse furtum, nec o-
 stum Mani- muind peccasse. Vnde Aug. Israelitæ nō furtū fece-
 chaum to. 6. runt, sed Deo iubete ministeriū præbuerūt. Hoc n.
 Deus iussit, qui legē dedit, sicut minister iudicis si-
 ne peccato occidit, quē lex præcipit occidi: sed si id
 spōte facit homicida est, etiā si eū occidat, quē scit à
 iudice occidēdum. Infirmi a. qui ex cupiditate Æ-
 gyptios deceperūt, magis permisi sunt hoc facere
 illis qui iūre talia passi sunt, quam iussi. Hic oppo-
 nent,

ritur, quod etiam boni in isto opere peccauerunt: quia naturalem legem cui concordat Euangelium & lex moralis præceptionis, transgressi sunt, quæ est. Quod tibi non vis fieri alii ne feceris. Quæ veritas scripsit in corde hominis & quia non legebatur in corde, iteravit in tabulis, ut voce forinsecus admota rediret ad cor, & ibi inueniret, quod extra legeret. Hanc ergo illi præuaricari videntur in illo facto, aliis facientes, quod volebant sibi fieri. Sed ibi subintelligendum est, iniuste: ut non alii, scilicet iniuste facias quod tibi non vis fieri, alioquin huius præuaricator est iudex, dum punit reum nolens aliquid tale sibi fieri. Ita etiam & illud Domini verbum. Omnia quæcunq; vultis ut faciant vobis homines, &c. de bonis accipiendum est, quæ nobis iniuem exhibere debemus. Quintum præceptum est, Non loqueris contra proximum tuum falsum testimonium: vbi crimen mendacii & periiurii prohibetur. Solet etiam quæri. Vtrum prohibitum sit omne mendacium? Quidam dicunt illud tantum prohiberi, quod obest & non prodest ei, cui dicitur. Tale enim non est aduersus proximum: ut ideo videatur hoc addidisse Scriptura. Sed de mendacio magna quæstio est, quæ nec cito explicari potest.

DE TRIPLICI GENERE MENDACII.

DISTINCT. XXXVIII. A

Sciendum tamen tria esse genera mendaciorum. Sunt enim mendacia quædam pro salute vel commo-
 comodo alicuius, non malitia, sed benignitate dicta qualiter obstetrices mentitæ sunt, & Raab. Est & aliud mendacii genus, quod fit ioco, quod non fallit. Scit enim cui dicitur, causa iocidici: & hæc duo genera mendaciorum non sunt sine culpa, sed non tam magna. Perfectis vero non conuenit mentiri, nunc etiam pro temporali vita aliquis, ne pro corpore alterius animam suam

Matth. 7. 6
 Luca 6. c
 De 5. præcepto.
 Aug. super Exo. 9. 7. ad illud 5. præceptum in fi. into 4.

De distinctione præceptorum respecta obligatione eisdem oppositarum: & agit primo de mendacio.